

Saygıdeğer dernek yöneticileri, kıymetli misafirler,

Yaşadığımız bu zorlu, karışık ve bir o kadar da önemli günlerde, Türkçenin tenefüslerde kanuşulmasına dahi tahammül olmayan bu günlerde bu konuyla ilgili bir panel düzenlediğiniz ve dinleyici olarak katıldığınız için teşekkür ederim.

Anadilin önemi deyince çok hassas ve bizim gibi azınlık toplulukları için var olma sebebi olan bir konuya değiniyoruz. Ben ilk olarak genel anlamda DİLİN önemine değinmek istiyorum, daha sonra da anadilin kişilik gelişimindeki önemine değineceğim.

D İ L

İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli vasıf = düşünmek ve konuşmak vasfıdır.

İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan içtimai (toplumsal) bir sistemdir dil.

İnsanlar arası iletişim aracı. İnsanı insan yapan özellik olması münasebetiyle, insana ait duygu, düşünce, istek, sevinç, üzüntü gibi ayrıntıları dışa yansıtan olgudur. Dolayısıyla dil olmadan şiir, hatıra vs. gibi mevzuuları nasıl anlatabilir, kağıda dökebiliriz?

İnsan beyni her an için çalışır => onu önemli meselelerle doldurmak ve meşgul etmekle beyninzin paslanmasını önlersiniz. Ve düşünmek, en ufak konuyu ayrıntılı bir biçimde düşünebilmek kelime hazinesine bağlıdır. Kelime hazineniz ne kadar genişse, bir meseleyi o kadar ayrıntılı tasavvur edebilirsiniz. Alman bir düşünürün de ifade ettiği gibi

“Jedes Wort, das ich nicht kenne, ist ein Gedanke, den ich nicht denken kann.” (Wolfgang Maier)

“Bilmediğim her kelime, tasavvur (düşünemediğim) edemediğim bir fikirdir.”

Bu konu, anadilin önemini anlamak için çok ehemmiyetli olduğu için, tekrar belirtmek istiyorum. Dile ne kadar teferruatlı bir biçimde hakim olursanız, o

oranda da çağrışımlarınız olur. Ve aynı zamanda da beyinde oluşan bu çağrışımları, bu düşünceleri dile döküp, kendinizi ifade edebilirsiniz.

Eğer insan gördüğü, hissettiği nesnelere, duyguların, olayların ismini koyabilirse, o nesnelere dile getirebilirse, onlar onun için anlam taşır, aksi takdirde, isim koyamadıkları onun için mevcut değildir.

Peki insanlar DİLİ nasıl öğrenirler?

İlk etapta bebekler anne-babalarının söylediklerini tekrarlayarak dili öğrenirler.

6 aylık bir bebek annesinin söylediklerini kendisi mırıldayarak tekrarlamaya çalışır. Değişik araştırmalarda bu yaştaki bebeklerde dahi yaşadıkları dil topluluklarına göre farklılıklar tespit edilmiştir.

Bebekler, anadillerinde sıkça tekrarlanan heceleri tekrarlarlar. Yine bir araştırmada değişik milletlerden olan 6 aylık - 1 yaşındaki bebeklerin mırıldanmalarından, hangi millete mensup oldukları tespit edilmiştir. Bu araştırma sonuçları da bize şunu göstermektedir:

- ⇒ 1 yaşına kadar bebekler dilin önemli öğelerini öğrenmektedirler, dolayısıyla dil gelişimindeki temeller de 1 yaşına kadar atılmış olur; Yani 6 aylık bir bebek dahi, anadilindeki heceleri, ifade edilen ve bebeğin duyduğu kelimelerdeki vurgunun nasıl telaffuz edildiğini öğrenmiş durumdadır

Bu sebepten dolayı da bebeğinizin dil gelişimini destekleme konusunda birkaç pratik bilgi vermek istiyorum, önemine inandığım için:

- ⇒ Bebeğinizle konuşurken oldukça yavaş ve abartılı biçimde konuşmaya çalışın, yani sesleri sık sık yükselterek ve alçaltarak, kelimeleri tek tek anlaşılır biçimde çıkarın
- ⇒ Bebeğinizle bir şeyler yaparken örneğin onun altını değiştirirken, onun üzerini giydirirken, onunla yaptığınız hareketler hakkında konuşun
- ⇒ Bebeğinizle konuşmaya başlamadan önce onunla göz kontağı kurun ve dikkatini yakalamaya çalışın

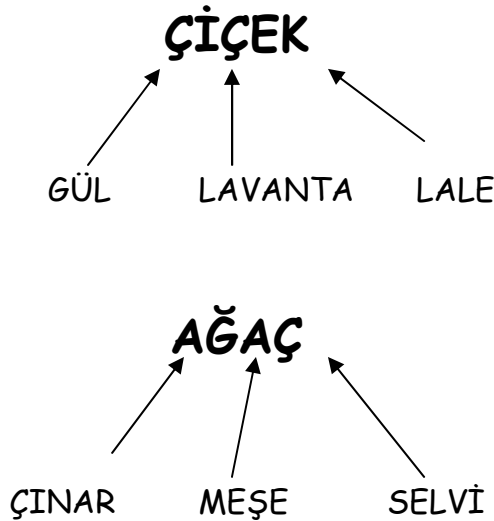
ANADİLİN ÖNEMİ

- ⇒ Bebeğinizle konuşurken ona sorular sorun ve cevap vermesi için ona zaman tanıyın, cevap vermezse de soru sorduğunuzu anlamış olması yeterli
- ⇒ Bebeğinize seslenirken ona adıyla hitap edin
- ⇒ Bebeğinizle konuşurken çeşitli mimikler ve hareketler kullanın
- ⇒ Bebeğiniz oyun oynarken ona bazı bebek müzikleri dinletin, çocuğunuz onları ezberleyecek ve konuşabildiği zaman da tekrarlayacaktır

Bu saydıklarımı daha da genişletebiliriz, fakat bunlar en önemlileri olduğundan dolayı yeterli olduğunu düşünüyorum. Bahsettiklerimin hepsi, çocuğun dünyaya geldiği andan itibaren ve hem anne hem de baba için geçerlidir.

- ⇒ dolayısıyla anneler, babalar zaten bebek birşey anlamıyor deyip, onların karınlarını doyurup, altını alıp uyutmamalılar; onlarla konuşup, onlara ninni söyleyip, masal anlatmalılar

Dil gelişimindeki bir başka önemli konu ise, dilin ayrıntılarıyla öğrenilmesidir:

- ÖRNEK:
- bir çocuk "gülü" göstererek Alman öğretmenine "bu ne?" diye sorar
  - fakat Türkçe'de "gülün" gül olduğunu değil de, sadece çiçek olduğunu bilir
  - öğretmen ROSE der ve çocuk "çiçek" kelimesinin Almancasının ROSE olduğunu düşünerek, dili yanlış öğrenir

- ⇒ bu durum bir çok olumsuzluğu beraberinde getirir:
- okul sorunları
  - kendini ifade etme zorluğu
  - psikolojik sorunlar
  - dar ufuk, hedefsizlik!

Çocuklarınızla 3 yaşına dek muhakkak sadece Türkçe konuşun, çünkü dil öğreniminin en önemli zamanı bu ilk üç senedir. En önemli dil bilgisi kuralları ve kelime hazinesi bu dönemde gelişmektedir.

Anadilin insan hayatındaki önemi (kişilik gelişimindeki önemi)

Anadilimize neden bu kadar önem veriyoruz?

Anadili, “**Ana sütü kadar lezzetlidir**” demiştir bir düşünür. Çünkü hiçbir dilde anadilinizde güldüğünüz, ağladığınız lezzeti alamazsınız. Anadilinizde doğruyu - yanlış, iyiyi - kötüyü öğreniyorsunuz. Aynı zamanda da anadili, kültürün yegane sözcüsüdür. Dil olmadan kültür var olamaz. Her kültür ancak kendi dili ile vardır ve bu şekilde anlamlıdır. Ve aynı zamanda da anadil olmadan bir kültürü anlatamazsınız, ancak tarif edersiniz. Anadil, anneden öğrenilen ilk dil olmasının ötesinde insanın kimliği ve kişiliğinin oluşmasında belirleyici olan, geçmişi ve geleceği arasındaki bağı kuran, dünyayı, tabiatı ve çevresini idrak etmesini sağlayan temel olgudur.

Anadilini yitirmiş bir şahıs öz kültürünü ve kimliğini de yitirmiş demektir. Bizim çocuklarımıza baktığımızda da, onlarla olan problemlerimizi incelediğimizde de bu sonuca varmamız mümkündür. Çünkü Avrupa’da yaşayan göçmen Türk çocuklarının anadillerine hakim olmadıklarını görüyoruz.

Tekrar belirtmek istiyorum, **Dil kısaca bir halkın aynası, kimliğinin ve kültürünün yansımasıdır.**

Eğitim bilimcileri anadili dört temel dil yeteneği olarak adlandırmaktadırlar:

Bunlar dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileridir

Bu dört beceriye iyi bir şekilde sahip olan insan, anadilini bilen insandır, yani anadilinde anlatılanı dinleyebilen, anadilinde konuşabilen, anadilinde yazılmış olanları okuyabilen ve aynı zamanda da anadilinde yazabilen ancak anadilini bilen insan olabilir.

Anadili çoğunlukla annenin kullandığı dil olarak algılanır.

"Çocuğun aileden, çevreden, soydan ve milletinden belirli, şuurlu bir öğrenim süreci olmaksızın edindiği dildir."

Dolayısıyla ailesiyle, yaşadığı toplumla ve mensup olduğu milletle olan bağıdır. Annesinden ve ailesinden öğrendiği dil tamamen özgürdür. Yani eğer aile bir şiveveya lehçe konuşabilir. Bu konuda ailede konuşulan dil özgürdür denilmektedir.

Dolayısıyla kişi, önceleri anadilini gelişigüzel olarak yakın çevresinden öğrenir, ama daha sonra okullarda amaçlı bir şekilde kurallarıyla geliştirir. Bu imkan maalesef bizim çocuklarımızı için geçerli değildir. Bu açığı da aileler, camii cemaatleri ve teşkilatlar kapatabilir.

Anadili, kişilerin şuurlarında yer aldığı oranda önemlidir. Kişiler anadiline ne kadar önem verirlerse, o kadar anadillerini geliştirirler ve yabancı bir dil öğrendiklerinde de anadillerini o kadar korurlar.

Sözlü ve yazılı edebiyat ürünleri yine dil sayesinde idrak edilir. Halkının dilini bilmeyen, onu sözlü ve yazılı anlatımda kullanamayan bireyin o halkla bütünleşmesi elbette ki mümkün değildir.

Kişi, anadiline hakim olmaya başladıktan sonra, o dilin üretimi olan yazılı ve sözlü eserlerden daha çok zevk almaya başlar, çünkü okuduğunu ve dinlediğini anlar ve bu eserleri dinledikçe, mensubu olduğu millete bağları daha çok gelişir.

Dil aynı zamanda millet şuurunu yansıtan bir olgudur.

- **"Dili yapan insan değil, insanı yapan dildir."**
- **"Bir milleti tam olarak anlayabilmek için onun dilini de bilmek gerekir."**

- **“Dünya bireyin ruhunda bir sözlük gibidir; o onu anadiliyle okur.”**

Yani dil, insanın dünyaya açılan penceresidir. Bir insanın anadilinden kopması veya koparılması onun yalnızca ailesi, milleti ile bağlarının kopması değil, aynı zamanda dünya ile bağlarının kopması demektir. Dillerini kaybeden milletlerin millet olarak ayakta kalabilmeleri imkansızdır. Anadilinden kopan birey pek çok milli değerlerinden de kopmuş olur. Milleti oluşturan halkın sevinçleri, kederleri, neyi sevdikleri, neden hoşlanmadıkları, psikolojik durumlarının oluşturduğu davranışlar, konuşma yeteneği ile açığa çıkar. Milletinin dilini öğrenemeyen bireyin bu ortak katılımı, ortak değerleri benimsemesi beklenemez.

O halde anadil eğitimi hem son derece önemlidir, hem de o milletin mensupları için çok gereklidir.

Yazı dili, o dilde eğitim yapılmak suretiyle öğrenilir ve geliştirilir. Anadil eğitiminden mahrum olan halkların dillerini geliştirmeleri, kültürlerini öğrenip gelecek nesillere aktarmaları son derece zor, hatta imkansızdır. Çünkü sosyologların, psikologların ve eğitimle ilgili tüm çevrelerin ortaklaştıkları şey, insanların duygu ve düşüncelerini en iyi kendi diliyle aktardığı yönündedir.

Özellikle çocukların anadillerinden koparılmalarının onlara yapılabilecek en büyük işkence olduğu yine herkesin ortak görüşüdür.

İnsan ilk önce ana diliyle konuşur, çevresindeki her şeye anadiliyle anlam vermeye başlar. Böyle olunca da insanı anadilinden koparmak onu yaşamın bizzatıhi kendisinden koparmaktır.

- **Büyük projeler, kişilerle değil, takımlarla, teşkilatlarla, kurumlarla gerçekleştirilebilir.**
- **Milletler, dilleriyle, kültürleriyle vardır. Dillerini ve kültürlerini yitiren milletlerin ayakta kalabilme şansları yoktur. Çünkü milleti var eden ve varlığını devam ettiren dilidir. Eğer**

dilini ve kültürünü kaybederse bu onun zaman içinde, hakim kültür içinde erimesine ve yok olmasına yol açar ki bu aynı zamanda o halkın da tamamen yok olması demektir.

Toparlamak gerekirse, çocuklarımız eğer anadili Türkçe'de okur ve yazar, anlar ve anlatabilir olursa, kişiliği oturmuş olur; kendiyle barışık insandır, çünkü kendisini ve duygularını ifade edebilir; şahsına faydalıdır ve yaşadığı topluma faydalıdır.

Bunun dışında,

Almancasının çok iyi olabilmemesinin ve derslerinde başarılı olabilmemesinin en önemli etkeni anadili yeteneğiyle bağlıdır. Almanca öğrenmeye Türkçe bir engel değil tam tersine bir "olmazsa olmaz" önkoşuldur. Bu gerçeğe karşı çıkmanın ise hiç bir bilimsel değeri yoktur. Bu bilimsel gerçekleri her seferinde tekrarlıyoruz, sizin de bulunduğunuz her toplumda belirtmenizi rica ediyorum, çünkü hala bu gerçeği bilmeyen ve kabul etmek istemeyen insanlar mevcut.

Bir çocuk kendi anadilinde ne kadar güçlü ise bir diğer dili de o ölçüde iyi ve sağlam olarak öğrenir.

Çocuğun kendi kültürüne ve ailesine bağlılığı Türkçe öğrenmekle daha da artar.

Bununla toplumda bir başına, köksüz kalmışlıktan kurtulur.

Son olarak iki önemli sözü belirtip, konuşmamı şimdilik bitirmek istiyorum.

"Dilini kaybeden dinini, milliyetini, şahsiyetini kaybeder."

"Kamus (dil) namustur." (Cemil Meriç)

Dilini kaybetmemiş, şuurlu milli ve dini mensubiyeti olan insan toplulukları meydana getirmek dileğiyle...

Her halkın, dolayısıyla her bireyin anadilini kullanmaya ve anadiliyle eğitim görmeye hakkı vardır. Uluslararası sözleşmelerle bu hak güvence altına alınmıştır. (Çocuk Hakları Evrensel Bildirgesi, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi v.s). Çocuk Hakları Evrensel Bildirgesinde herkesin ırk, renk, cinsiyet, din, dil, siyaset ve başka bir görüş, ulusal yada toplumsal köken, mülkiyet, doğuş ya da herhangi benzeri, bir statü ayrımı gözetilmeksizin ana dilinde eğitim hakkında yararlanılmasının gerekliliğine işaret etmektedir.

ANADİLİN ÖNEMİ

Bildirgenin 7.maddesinde “çocuğun en azından ilköğretim aşamasında ücretsiz ve zorunlu bir eğitim almaya hakkı vardır. Çocuđa, genel kùltürünü geliştirmeye yarayacak ve eşitlik temeli üzerinde yeteneklerini, yargı gücünü, manevi ve toplumsal sorumluluk duygusunu geliştirmesine ve yararlı bir toplum üyesi olmasına olanak sağlayacak bir eğitim verilir. Çocuğun eğitiminde ve rehberliğinde sorumlu olanlar için yol gösterici ilke çocuğun çıkarlarıdır. Bu sorumluluk her şeyden önce anne-babasındadır.

Çocuk eğitimle aynı amaçlara yönelik oyun ve eğlenme konusunda tüm olanaklarla donatılır, toplum ve kamu makamları çocuğu bu haktan yararlanma olanaklarını artırmaya çaba gösterir.”
Açıklamasında bulunur.